

Ramon Llull, l'educació a l'edat mitjana.

Josep González-Agàpito

Ramon Llull és, permeteu-me emprar una frase tan abusada com mal usada, un dels nostres catalans universals. De tants catalans suara declarats universals no sé si d'alguns se'n servirà memòria, però Llull és una de les personalitats cabdals de la cultura europea de l'edat mitjana. Un dels punts més vius i originals de Llull, tal i com ha assenyalat Miquel Batllori, és la seva pedagogia. Nascut entre 1233 i 1235 a Ciutat de Mallorca, en els seus escrits proposà la necessitat de l'educació per a tothom, el mètode actiu d'aprenentatge, basar aquest en la intuïció i que l'ensenyament havia de ser gradual. Tal i com han fet notar els especialistes havien de passar dos segles perquè el valencià Vives defenses la intuïció i perquè Comenius l'apliqués.

El text de Llull que us proposem de llegir ens deixa entreveure com hauria de ser, que generalment no era, l'educació de l'infància a l'edat mitjana. Llull a través de les seves obres *Doctrina Pueril*¹ i el *Libre d'Evast i Aloma e de Blanquerna*² fa la proposta de criança d'un fill de família benestant. Propugna una educació per a l'enduriment, tan d'acord amb l'ideal de guerrer medieval, enfront de la naixent burgesia més partidària d'una infància «protegida» i segregada socialment. Aquest, al capdavant, ha estat el model que ha acabat prevalent i és vigent entre nosaltres en l'actualitat. L'home per a Llull necessita tenir problemes i enfrontar-los. Això és el viure natural. Una educació de l'esforç i l'enduriment comença des del bressol. No s'ha de gronxar el nadó per a dormir. Potser d'antuvi plorarà, però després ja dormirà sol. A més indica que el gronxar és perjudicial per a la salut del cap, car les sotragades debiliten el cervell.

Els nens han de portar els cabells curts ja que la llarga cabellera atreu els humors corporals vers el cap i així perjudica el cervell, l'alè, les dents i els ulls. El pèl curt fa descendre els humors, la qual cosa és garantia de bona salut.

No convé als nens anar bellament abillats ja que engendra orgull, enveja i, a sobre, fa tenir despeses innecessàries a llurs pares. Tampoc no els convé entretenir-los amb contes, romanços, cançons o música, puix que els farà luxuriosos. Com veureu al text adjunt, *Aloma*, la mare, té cura per si mateixa de *Blanquerna* i deixa que la naturalesa actuï, fent que l'impuls de creixement i desenvolupament que tot infant té sigui respectat. Llull no dubta a qualificar aquesta educació naturalista com la millor: «Est infant *Blanquerna* fon criat molt diligentment».

Cal no abrigar gaire els nens, l'excés de calor manté els porus oberts i fa sortir els humors dolents del cos i no és bo per a la salut: fa tenir males digestions. Pel que fa a l'aliment, tot i que Llull ens adverteix que *Blanquerna* fou acostumat a menjar de tot, li són prohibits el vi fort i el massa amarg i les salses fortes que destrueixen la calor natural. No oblidem que el vi, pres moderadament, era considerat medicinal a l'edat mitjana (i, sense anar tant lluny, per les nostres àvies). Durant un any *Blanquerna* és sols alimentat de llet materna per les raons que s'indiquen. Després Llull proposa una alimentació austera, tirant a escassa, ja que hom comprova que els nens pobres són més sans, forts i intel·ligents, justament perquè no són alimentats excessivament i van poc abrigats. Són primers perquè treballen; en canvi els fills dels rics s'engreixen massa i són poc treballadors.

Notes:

Barcelona: Barcino, 1972

Barcelona: Barcino, 1935

«Blanquerna hagué dida sana en sa persona, per tal que de sana let fos criat: car per mala llet són infants malalts i despoderats en sa persona. Y era la dida honesta y de bona vida; perquè és que.s deu molt evitar, en lo alletar dels infants, si la dida és mal sana, y que estiga en pecat, o que haja en si mals vicis, y que sia de mala complexió, ni que tinga corrompuda la calitat ni lo alende.

«En tot aquell any que nasqué Blanquerna, altra vianda Aloma no donà a son fill sinó tant solament la let; car, per defalliment de fort digestió, los infants en lo primer any no poden coure ni digerir les viandes altres, com són sopes de pa mullat ab llet oli, que hom los dóna, o altres semblants viandes que hom los fa menjar per força: e per açó són los chics ronyosos e ab buanyes, e han vèrtoles y vexigues, e accareren-los les umors de pujar amunt, e destroeixen-los lo cervell e la vista, y no res menys los causen moltes altres malalties.

«Est infant Blanquerna bon criat molt diligentment; e Aloma, sa mare, lo vestia en tal manera , que en lo yvern hagués algun sentiment del fret y, en lo estiu, de la calor, per tal que los elements dels qual el cos humà és compost, se convinguessen en lo temps en lo qual han llurs operacions, per dar al cos temprada calitat, de manera que les males humors no habituassen de acarrear-se amunt. Així tingué Aloma ab si son fill Blanquerna fins a tant que poguer anar e jugar ab los altres chics, y no.l constregué a ninguna cosa contrària de aquelles que natura requer a tal edat en los infants; mas ans lo dexà fins als vuit anys curs de natura. «Quant Blanquerna hagué. VIII anys, son pare Evast lo posà a estudi.»

Ramon Llull

Llibre d'Evast e d'Aloma e de Blanquerna. Barcelona: Barcino, 1935
 Extret de: Josep Gonàlez-Agàpito. Ser infant abans d'ara. Temes d'infància, 11/12.
 Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2001

